

Nr 262

Av herr **Skoglösa m. fl.**, *angående vidareutbildningen av lärare.*

(Lika lydande med motion nr 198 i Första kammaren)

Grundskolans genomförande medför ett betydande lärarbehov. Detta gör sig gällande på högstadiet samt i utbildning på jämförbar och högre nivå, främst i ämnen där undervisningen ombesörjes av ämneslärare. Behovet av lärare har redan tidigare ökat kraftigt till följd av den obligatoriska skolans utbyggnad men också till följd av en omfattande expansion av de icke-obligatoriska skolorna, som varit större än som förutsetts. Lärartillgången har också påverkats av att lärarutbildad personal övergår till andra yrken. Följden har blivit att det f. n. inte finns möjligheter att på ett tillfredsställande sätt täcka behovet av ämneslärare.

I ett sådant läge är givetvis åtgärder för en ökad lärartillgång av mycket stort intresse. Ett sätt att snabbt få fram kvalitativt goda ämneslärarkrafter är därvid vidareutbildning av folkskollärare som är lämpade för sådan utbildning. Den egentliga vidareutbildningen, som till följd av lärarbristen särskilt koncentrerats till ämnena matematik, fysik och kemi, har bedrivits centralt vid de högre lärosätena. Lärare som genomgår sådan utbildning bibehåller sin lön med B-avdrag. Fr. o. m. läsåret 1962 har vidareutbildning för ett betyg i vissa ämnen anordnats utanför universiteten på ett 10-tal orter i landet. Deltagarna i sådana kurser har likaledes erhållit lön med B-avdrag.

Under läsåret 1962/63 har skolöverstyrelsen på försök anordnat en ny typ av vidareutbildningskurs, nämligen terminskurs förlagd till kvällstid och utsträckt att omfatta två terminer. Kurserna har ägt rum i Stockholm och avsett ämnena fysik och kemi. Avsikten med försöket har varit att finna en form där utbildningen kan ske parallellt med lärartjänstgöring. Avsikten är vidare att kursdeltagarna skall kunna kombinera kursen endera med sedvanlig terminskurs eller med annan terminskurs på kvällstid. Vidare förutsättes att deltagarna skall genomgå biämneskurs och kurs i pedagogik och psykologi i vanlig ordning.

Det bör emellertid uppmärksammas att vidareutbildningskurser anordnats även på andra initiativ. Efter skolöverstyrelsens medgivande anordnade sålunda länskolnämnden i Kristianstads län under läsåret 1961/62 en ettbetygskurs i pedagogik och psykologi. Kursen anordnades på kvällstid och med föreläsare från Lunds universitet. Den omfattade 150 föreläsningstimmar, fördelade på 1—2 dubbelföreläsningar per vecka, och var förlagd till Kristianstad. 37 deltagare avlade godkänd tentamen för ett betyg. Deltagarna upprätthöll lärarbefattning på olika orter i länet. De uppgav att de inte känt studierna betungande eller till

nackdel för skolarbetet utan att ämnesfördjupningen medfört förnyelse och stimulans i detsamma.

Vid förfrågan från länskolnämnden hos ovannämnda kursdeltagare visade sig att 30 av dessa hade intresse att läsåret 1962/63 genomgå liknande kurs i statskunskap. En sådan har också anordnats med sammanlagt 45 deltagare. Den 10 januari innevarande år hade 40 av deltagarna blivit godkända på halva kursen.

Den kursform som här senast berörts synes innefatta sådana fördelar att den inledda verksamheten bör fortsättas och vidareutvecklas. Med nuvarande begränsade lärartillgång måste det vara fördelaktigt att vidareutbildning kan ske jämsides med lärartjänstgöringen, alldenstund det uppgivits att studierna inte verkat hämmande på skolarbetet. Det måste också beaktas att man uppenbarligen fått fram deltagare som varit lämpade för vidareutbildning men som av olika skäl inte anmält sig till vidareutbildningskurs av vanlig typ. Det finns tydligen sådana hinder, främst av psykologisk natur, som gjort sig gällande vid t. ex. vuxengymnasiet. Familjeband, avståndet till studieorten etc. medför att många perifert bosatta, som i och för sig har intresse av vidareutbildning, inte anser sig kunna genomgå centralt anordnad kurs på heltid. Till följd härav torde finnas en förhållandevis lättillgänglig reserv av lärare lämpade för vidareutbildning. Kan en sådan reserv tillvaratagas genom kvällskurser av ovannämnda slag, skulle det vara till gagn för skolväsendet. Bl. a. skulle det finnas möjlighet att i viss utsträckning samordna utbildningsverksamheten med grundskolans genomförande och det lärarbehov som då uppkommer i olika regioner.

Med hänsyn till vad som här anförts är det förvånande att inget som helst ekonomiskt stöd utgått till de båda nämnda kurserna. Deltagarna har helt fått bekosta kostnaderna för föreläsare, dvs. arvode, resor och traktamenten samt utgifterna för litteratur och egna resor. På grund av olika avstånd till studieorten har kostnaderna varierat, men i medeltal torde inte utgifterna understiga 1 000 kr. per deltagare och kurs. I jämförelse med lön med B-avdrag vid vidareutbildning utan tjänstgöring kan detta inte anses rimligt.

Den vanliga vidareutbildningsverksamheten har hittills bedömts vara tillräcklig i den meningen att sökande till heltidskurserna inte behövt avvisas i nämnvärd omfattning. Om utbildningen däremot kan bedrivas även på det regionala planet, lämpligen under länskolnämndernas huvudmannaskap, torde ett långt större intresse kunna påräknas från lärarnas sida. Med hänsyn till behovet av lärare är det angeläget att tillvarata de möjligheter som här föreligger. Vi förordar dels att skolöverstyrelsen ges uppdrag att utforma riktlinjer för vidareutbildningsverksamhet genomförd som kvällsundervisning bedriven huvudsakligen på länsplanet och under länskolnämnder, dels att deltagare i sådan utbildningsverksamhet liksom i ettbetygskurser av ovannämnda slag skall äga rätt att få samtliga utgifter för resor, litteratur etc. bekostade av statsmedel. Vidareutbildningsverksamheten bör påbörjas läsåret 1963/64. Då ingenting nu är känt om vilken omfattning verksamheten kommer att få, torde de ytterligare medel till vidareutbildning som kan erfordras böra äskas på tilläggsstat.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,
att riksdagen måtte

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att skolöverstyrelsen måtte ges uppdrag att utforma riktlinjer för vidareutbildningsverksamhet för lärare, bedriven huvudsakligen på länsplanet och genomförd som kvällsundervisning, samt att sådan vidareutbildningsverksamhet måtte påbörjas läsåret 1963/64, samt

2. medge att lärare, som deltagit i ovannämnda utbildningsverksamhet eller i av skolöverstyrelsen godkänd ettbetygskurs av i motionen nämnt slag, må erhålla sina utgifter för deltagande täckta av statsmedel, förslagsvis ur anslaget Vidareutbildning av lärare m. m.

Stockholm den 24 januari 1963

Harald J. Skoglösa

Per Svensson

Lennart Mattsson

Einar Larsson

i Stenkyrka

Rune Gustavsson

i Borrby

i Alvesta

Nr 263

Av herr **Svensson** i Stenkyrka **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag för anordnande av skolmåltider.

(Lika lydande med motion nr 199 i Första kammaren)

Stockholm den 25 januari 1963

Per Svensson

Rune Gustavsson

Harry Wahrendorff

i Stenkyrka

i Alvesta

Einar Larsson

Harald Larsson

i Borrby

i Hedenäset